

EKOLOGINEN KOMPENSAATIO JA MAHDOLLINEN SÄÄNTELY SUOMESSA

JANNE S. KOTIAHO

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

janne.kotiaho@jyu.fi

KRISTIINA NIIKKONEN

YMPÄRISTÖMINISTERIÖ

kristiina.niikkonen@ym.fi

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Ympäristövaliokunta
Pikkuparlamentti 11.9.2018

JYU.WISDOM

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

ELINympÄRISTÖJEN HEIKENNYS ON ARKIPÄIVÄÄ

- Heikennystä syntyy lähes kaikesta maankäytöstä ja rakentamisesta:
 - pellonraivuu, metsänhakkuu, ojitus, ruoppaus, kaivos, kivilouhos, tiet, rautatiet, satamat, kauppakeskukset, parkkipaikat, asuinrakennukset, kesämökit, nurmikot ...
- Yli 75 % maapallon pinta-alasta on voimakkaan ihmisvaikutuksen alla
- Yli kolmannes maapallon maapinta-alasta on maatalouden käytössä
- Suomessa kaikkia elinympäristöjä heikennetty keskimäärin noin 60 %
 - Soiden ekologista tilaa heikennetty keskimäärin yli 40 %
 - Metsien ekologista tilaa heikennetty keskimäärin lähes 70 %
- Globaalisti ja Suomessa elinympäristöjen heikentäminen ei ole hidastunut vaan kiihtyy
 - Suomessa vuosina 2000 – 2011 raivattu n.100 000 ha uutta peltoa
 - METSO-ohjelman tavoite 2008 – 2025 suojella n.100 000 ha metsää
- Vuoteen 2050 mennessä maapallon maapinta-alasta on säästynyt merkittävältä ihmisvaikutuksilta alle 10%
 - Ihmisen tarpeisiin käyttökelvotonta autiomaata, vuoristoa ja tundraa

UNITED
NATIONS

Food and Agriculture
Organization of the
United Nations

BES

IPBES/6/L.9/Rev.1

Distr.: Limited
24 March 2018
Original: English

Intergovernmental Science-Policy
Platform on Biodiversity and
Ecosystem Services

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Elinympäristöjen tilan
edistäminen Suomessa

ELITE-työryhmän mietintö elinympäristöjen tilan
edistämisen priorisointisuunnitelmaksi ja arvio
suunnitelman kokonaiskustannuksista

Toim. Janne S. Kotiaho, Saija Kuusela, Eini Nieminen ja Jussi Päivinen

LUONTO

LIEVENNYSHIERARKIA

Haitta – (välttäminen + lievennys + korjaus + hyvitys eli ekologinen kompensatio)

= kokonaisheikentymättömyys (No Net Loss / NLL)
tai jopa nettoposiitiivinen vaikutus (Net Gain / NG)

LIEVENNYSHIERARKIA

- Haittojen välttäminen on kaikkein tehokkain keino elinympäristöjen heikennyksen torjunnassa
 - Haittoja ei riittävässä määrin vältetä vapaaehtoisesti
 - Ilman maankäytön rajoittamista ja rakennuskieltoja kaikkia haittoja ei voida koskaan välttää
 - Välttämistä voidaan edistää luvitusta kiristämällä (kaiken kokoisissa hankkeissa)
 - Hyötykäyttö ja luontoarvot yhteen sovittavalla maankäytön suunnittelulla ja suunnitelmien toteutuksella voidaan pienentää ekologisia haittoja
- Haittojen paikanpäällä korjaamisella voidaan vähentää kokonaishaittaa
 - Haittojen korjaamisvelvoite osaksi kaikkea maankäyttöä ja rakentamista
 - Korjaamismenetelmät ja tavoitetilä valittava luonnon kannalta
- On epätodennäköistä, että lopetamme maankäytön ja rakentamisen kokonaan
- Ilman merkittäviä kieltoja ja sääntelyä lievennyshierarkian ensimmäiset askeleet eivät riitä estämään elinympäristöjen heikentymistä

HAITTOJEN HYVITYS

ELI EKOLOGINEN KOMPENSAATIO

- Haittojen hyvityksen velvoittaminen muistuttaisi saastuttaja maksaa periaatetta
 - Haitan aiheuttaja korvaa aiheuttamansa haitan
- Kuinka paljon hyvityksiä vaaditaan on subjektiivinen kysymys
 - Kokonaisheikentymättömyyden (No Net Loss) vaade on yleisesti hyväksytty ideaali
 - Voidaan vaatia myös ylihyvitys (Net Gain) tai osittaishyvitys (limited loss)
- Kokonaisheikentymättömyyden määritelmä ei ole itsestään selvä
 - Kokonaisheikentymättömyys jokaiselle lajille on käytännössä mahdottomuus
 - Kokonaisheikentymättömyys keskimäärin kaikille lajeille (50 % NL / 50 % NG)
- Samanlaisena hyvitys on illuusio
 - Jokainen yksilö on geneettisesti uniikki ja jokaisessa eliöyhteisössä on uniikki määrä lajeja ja niiden yksilöitä
 - Samanlaisuus riippuu mittaamisen tarkkuudesta
 - Operationaalisesti keskeistä on mittaamisen yksinkertaistus ja jousto
- Oikea kysymys ei ole sallitaanko jousto vai ei, vaan se kuinka paljon joustoa sallitaan

HAITTOJEN HYVITYS

ELI EKOLOGINEN KOMPENSAATIO

- Ekologisen kompensaation käyttöönotto ei johda ”lupaan tuhota”
 - Käytännössä meillä on jo lupa tuhota
- Nykytilanteeseen verrattuna hyvityksen velvoittaminen haittaajalta hidastaisi elinympäristöjen heikentymistä kahdella mekanismilla
 - Kannustaisi toimijaa välttämään haittoja pienentämällä hyvitysvelvoitetta
 - Velvoittaisi parantamaan heikentyneitä elinympäristöjä ennallistamalla tai estämään tulevia heikennyksiä asettamalla alueita suojeluun
- Ekologisen kompensaation käytännön toteutuksessa huomioitavat asiat on koottu Suomen ympäristö –raporttiin
 - Ekosysteemipalveluiden ja monimuotoisuuden hyvitys tarkasteltava erikseen
 - Hyvitysten pysyvyys turvattava, lisäisyys varmistettava ja vuoto huomioitava
 - Milloin kokonaisheikentymättömyys vaaditaan saavutettavaksi (esim. 30v => NG)
 - Kertoimilla voidaan hallita useimpia kompensaatioon liittyviä epävarmuuksia
- Tutkijat melko yksimielisiä, että kompensaation periaatteet ymmärretään jo riittävän hyvin, jotta voidaan siirtyä toteutukseen

HAITTOJEN HYVITYS KOHTI TOTEUTUSTA

- Kokeillaan hyvitystä valtion suurissa infrastruktuurihankkeissa
 - Selkiyttää periaatteiden soveltamista käytäntöön
 - Lisää ymmärrystä haittojen hyvityksen kustannuksista
 - Kokemukset auttavat sääntelyn yksityiskohtien laatimisessa
- Kompensaatiomaksu kaikkiin rakennuslupiin
 - Laaditaan yksinkertainen laskutapa rakennuksen pinta-alaperusteiseksi kompensaatiomaksuksi (täysin tehtävissä olemassa olevalla tietotaidolla)
 - Kompensaatiomaksusta saatavat tulot suunnataan elinympäristöjen tilan edistämiseen ja luonnon suojeluun aiheutettujen haittojen hyvitykseksi
- Vapaaehtoisena tarjottujen ekologisten kompensaatioiden velvoittaminen
 - Laaditaan sääntely jonka perusteella viranomaiselle tulee mahdollisuus ottaa kantaa toimijoiden vapaaehtoisesti tarjoamiin ekologisiin kompensaatioihin
 - Vapaaehtoisesti tarjottujen kompensaatioiden toteutus velvoitetaan lupaehtoisissa (tunnistettu ongelma suunniteltujen kompensaatioiden toteutuksen puute)
 - Käsittelyohituskaista lupahakemuksille joissa tarjotaan vapaaehtoisia haittojen hyvityksiä (toimijalle aika on rahaa)
 - Hyvitysten tarjoamisen ei tule helpottaa luvan saantia

VN TEAS 2018 rahoittama hanke

Uusia välineitä luonnon monimuotoisuuden suojelun ja ekosysteemipalveluiden turvaamisen valtavirtaistamiseksi

4.8.B. Kompensaatio kansallisessa ympäristön-, luonnonsuojelu- ja luonnonvarasäätelyssä ja ohjauskeinojen kehittämistarpeet

Kuva: Ari Meriruoko, MH

VN TEAS – Kompensaatio hankkeen sisältö

- Kompensaation käsitteellinen täsmennys ja suhde lievennys-hierarkiaan
- EU-säätelyn rajoitteet
- Lainsäädännön säntelyaukot
- Asiantuntijapaneeli kompensaation käytöstä
- Kansainvälinen oikeusvertailu
- Kompensaation vaihtoehtoiset toimintamallit - työpaja
- Loppuseminaari: marraskuu 2018

Delfoi-tutkimus

Kierros 1 21.-25.5.2018	Yleinen hyväksyttävyys	Lähtökohtainen asenne, periaatteelliset riskit / mahdollisuudet; elinkeinomahdollisuudet
	Kynnys ja kattavuus	Kompensaation kynnysarvot Habitaatti – laji – luonnonvara(ekosysteemi)palvelu Ympäristönkäyttösektorit
Kierros 2 11.-15.6.2018	Vaikuttavuus – luonnonarvot	Vastaavuuden kriteereihin liittyvät näkökohdat (taustataso, mittaaminen, epävarmuuden huomioiminen, samuus)? Lisäisyys vs. suojeluhuivitykset?
	Vaikuttavuus – ajallinen	aikaviive, pysyvyys
	Vaikuttavuus - alueellinen	Alueellinen kohdentuminen
Kierros 3 25.-29.6.2018	Valvonta, raportointi ja varmennus	Näkökohdat kuka, miten, sovittaminen lupaprosesseihin Sertifiointi?
	Toteutuskustannukset	
	Noudattaminen ja täytäntöönpano	

SYKE: Luontotyyppien soveltuminen ekologiseen kompensaatioon

- Suomen ympäristökeskuksen selvitys
- Arvioitavat luontotyyppit:
 - Itämeri
 - Rannikko
 - Sisävedet ja rannat
 - Suot
 - Metsät
 - Kalliot ja kivikot
 - Perinnebiotoopit
 - Tunturit
- Raportti loppuvuodesta 2018

Kuva: Aino Rekola

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Lisätietoja

JANNE S. KOTIAHO
Jyväskylän yliopisto
janne.kotiaho@jyu.fi

KRISTIINA NIIKKONEN
Ympäristöministeriö
kristiina.niikkonen@ym.fi